

Łódź, dnia 18 lutego 2020 roku

Prof. dr hab. Anna Domańska

dziedzina – sztuki muzyczne

Dyscyplina - dyrygentura

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi

Wydział Twórczości, Interpretacji, Edukacji i Produkcji Muzycznej

Recenzja pracy doktorskiej

mgr. TOMASZA CHYŁY

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Rada Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Edukacji Artystycznej, Rytmiki i Jazzu pismem RDA.510.D.61(2).2019 z dnia 19 grudnia 2019 roku poinformowała o powołaniu mnie, zgodnie z Uchwałą nr 3/2018, na recenzenta rozprawy doktorskiej, wszczętego w dniu 22 stycznia 2018 roku Uchwałą nr 1/2018 przewodu mgr. Tomasza Chyły.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan mgr Tomasz Chyła jest absolwentem dwóch kierunków na Akademii Muzycznej w Gdańsku: Dyrygentury Chóralnej w klasach prof. Zbigniewa Bruny i prof. Marka Ročławskiego (ukończone w 2014 roku z oceną celującą) oraz Jazzu i muzyki estradowej w specjalności instrumentalistyka jazzowa – skrzypce jazzowe w klasie mgr. Macieja Afanasjewa (ukończone w 2016 roku z oceną bardzo dobrą). Cała zawodowa aktywność doktoranta skupia się na wszechstronnej działalności praktycznej na niwie muzyki. Ta artystyczna działalność to przede wszystkim prowadzenie i dyrygowanie licznymi zespołami wokalnymi i chórami, a także aktywność w zespołach wokalnych w charakterze chórzysty. Udział w 11 festiwalach i konkursach jako chórzysta, obok licznych doświadczeń praktycznych zaowocowały także zdobywanymi nagrodami, z których wymienić należy :

- Grand Prix na XX Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Adwentowej i Bożonarodzeniowej w Pradze (2010) z Chórem Mieszanym Wydziału Edukacji Muzycznej, Rytmiki, Muzyki Kościelnej i Jazzu Akademii Muzycznej w Gdańsku;

- Grand Prix i Złoty Dyplom w kategorii Muzyka Sakralna na Międzynarodowym Festiwalu Chóralnym Mundus Cantat w Sopocie (2012) z Kameralnym Chórem Akademii Muzycznej w Gdańsku;

- Złoty Dyplom i I miejsce w kategorii chórów mieszanych na VIII Międzynarodowym Festiwalu Adwentowej Pieśni w Bratysławie (2013) z Chórem Mieszanym *Cantores Veiherovienses*.

Doktorant jest współzałożycielem i jednym z dwóch dyrygentów zespołu wokalnego *Art'n'Voices*, z którym odbył ponad 90 koncertów i nagrał 3 płyty. Od września 2015 roku jest dyrygentem Kameralnego Chóru Żeńskiego przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Józefa Wybickiego w Kościerzynie. Od momentu powstania chóru do końca 2017 roku odbyło się 16 koncertów, głównie na terenie Kościerzyny i w Gdańsku oraz Wrocławiu w ramach Projektu Akademia Chóralna – Śpiewająca Polska. W styczniu 2016 roku mgr Tomasz Chyła został dyrygentem Chóru Mieszanego *Cantores Veiherovienses* z Wejherowa, z którym wystąpił na blisko 20 koncertach i zdobył Srebrny Dyplom na III Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Adwentowej i Bożonarodzeniowej Mundus Cantat w Sopocie (2017).

Ważnym wydarzeniem w działalności artystycznej doktoranta stał się koncert dyplomowy studentów Katedry Dyrygentury Chóralnej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, który odbył się 30 kwietnia 2014 roku w kościele św. Trójcy w Wejherowie będącej Kolegiatą Wejherowską. Poprowadził on w charakterze dyrygenta Mszę C-dur *Koronacyjną KV 317* Wolfganga Amadeusza Mozarta. Podobne doświadczenia artystyczne stały się Jego dorobkiem, gdy w charakterze dyrygenta poprowadził utwory wokalnie – instrumentalne w ramach koncertu „Młodzi artyści wejherowscy w Filharmonii Kaszubskiej” (2015) oraz „Doktoranci Akademii Muzycznej na Uniwersytecie Gdańskim” (2016).

Ważnym polem artystycznego spełnienia jest dla mgr. Tomasza Chyły zawodowa praca w charakterze skrzypka jazzowego i klasycznego. Powołał on do życia kwintet *MNR Kolektyw* (działający w latach 2011 – 2013) oraz w 2013 roku grupę złożoną z studentów i absolwentów Akademii Muzycznej w Gdańsku – *Tomasz Chyła Quintet*. Wielokrotnie uczestniczył w festiwalowych występach jako skrzypek oraz współpracował z takimi

muzykami jazzowymi jak: Joanna Kniter, Leszek Kułakowski, Piotr Kułakowski, Cezary Paciorek, Maciej Sikała czy Jarosław Śmietana.

Szczególnie z tym zespołem aktywnie działał artystycznie na niwie instrumentalnej. *Tomasz Chyła Quintet* w okresie do grudnia 2017 roku dał blisko 50 koncertów na terenie całej Polski i uczestniczył w konkursach i festiwalach. Uzyskał trzy znaczące nagrody:

- I miejsce w Międzynarodowym IX Konkursie Europejskie Integracje Muzyczne – Żyrardów 2013;
- Grand Prix 40. Międzynarodowego Festiwalu „Jazz Juniors” – Kraków 2016;
- Nagroda Publiczności w ramach Niezależnej Nagrody Muzycznej DOKI 2017 w Gdańsku.

Zespół nagrał dwie płyty w 2017 roku. Doktorant nagrał 6 płyt z orkiestrą „Sinfonietta Consonus” oraz 3 z innymi zespołami. Współpracował w charakterze skrzypka, kierownika muzycznego i aranżera z *Teatrem na Plaży* w Sopocie. W ramach działalności naukowej i dydaktycznej wygłosił na Konferencji Naukowo – Artystycznej dla Młodych, przygotowany wraz z mgr Anną Rocławską – Musiałczyk (AM Gdańsk), referat pt. *Moje doświadczenie z zespołem chóralnym* (Akademia Muzyczna w Gdańsku; 28.10.2016) oraz poprowadził warsztaty chóralne dla dzieci pozostających pod opieką Funduszu Dzieci Osieroconych (styczeń 2015). W dorobku mgr. Tomasza Chyły znajdują się dwie publikacje:

- Historia chóru „Pięciolinia” (1986 – 2016), Wydawnictwo Region, Wejherowo 2016;
- artykuł „Specyfika współtworzenia zespołu wokalnego *Art'n' Voices*” - zawarty w publikacji „Moje doświadczenia z zespołem chóralnym” pod redakcją naukową Aleksandry Gruczy – Rogalskiej. Doktorant uczestniczył w blisko dwudziestu warsztatach, kursach, szkoleniach, seminariach i konferencjach, jako formach doskonalących warsztat zawodowy.

Wiele pracy poświęcił na promowanie swojego regionalnego środowiska artystycznego. Organizacja koncertów i współpraca na niwie artystycznej z absolwentami, których korzenie znajdują się w regionie wejherowskim – to główne działania Stowarzyszenia Młodych Artystów Ziemi Wejherowskiej, gdzie aktualnie mgr Tomasz Chyła pełni funkcję Sekretarza Zarządu. Jest także pomysłodawcą, organizatorem i dyrektorem artystycznym Ogólnopolskiego Festiwalu Pieśni Sakralnej „Pater Noster” w Strzeczcu, którego już szósta edycja odbędzie się w bieżącym roku – we współpracy z Gminnym Domem Kultury w Linii.

Na podstawie przedstawionej dokumentacji, obejmującej okres do 2017 roku włącznie,

dotychczasową działalność mgr. Tomasza Chyły oceniam bardzo wysoko. Dał się on poznać jako praktyk - muzyk instrumentalista, dyrygent i chórmistrz, a także jako osoba, dla której działania artystyczne na niwie muzycznej są niezwykle bliskie. Popularyzacja muzyki w każdym środowisku ma dla niego bardzo duże znaczenie, jednoczy wokół siebie ludzi – także amatorów, uczniów, studentów i absolwentów szkół muzycznych różnego stopnia - dla których praktyczne muzykowanie jest swoistą pasją. Warty podkreślenia jest także fakt szczególnego emocjonalnego związku ze swoim regionem i jego osiągnięciami, które pielęgnuje i kreuje w Polsce i zagranicą.

Ocena pracy doktorskiej

Pan mgr Tomasz Chyła złożył pracę doktorską p.t. *„Specyfika brzmienia i różnorodność problemów wykonawczych w cyklu Osiem Pieśni Księgi Koheleta na recytatora, głosy solowe, grupę perkusyjną, instrumenty ludowe, chór i orkiestrę Anny Roclawskiej – Musiałczyk”*.

Składa się ona z dzieła artystycznego zarejestrowanego w formie filmu video (załączonego na nośniku cyfrowym - pendrive) oraz jego opisu.

Dysertacja doktorska jest integralnie związana z dziełem artystycznym przedstawionym w ramach koncertu doktorskiego. Składa się ona z sześciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii i pięciu aneksów.

W rozdziale pierwszym, w czterech podrozdziałach, autor przedstawia w sposób bardzo szczegółowy zagadnienia związane z *Księgą Koheleta* – księgą należącą do pism dydaktycznych Starego Testamentu. Opisuje jej miejsce i znaczenie w kontekście historycznym i kulturowym oraz w kanonie biblijnym. Dokonuje analizy księgi pod kątem literackim, jak i językowym – zwracając uwagę na jej szczególną budowę i strukturę. W podrozdziale czwartym zajmuje się przesłaniami jakie niesie treść *Księgi Koheleta*. Doktorant wysnuwa tu wniosek, że „...myśl Koheleta jest niesłychanie złożona i głęboka, z jednej strony odwołuje się do hebrajskiej tradycji, zaś z innej perspektywy podważa jej podejście do mądrości, retribucji, szczęścia i sensu istnienia”. W tych czterech podrozdziałach doktorant opiera swoje rozważania na badaniach i dorobku naukowym autorytetów teologicznych – m. in. profesora nauk teologicznych, duchownego katolickiego i tłumacza Biblii – Krzysztofa Bardskiego; profesora nauk humanistycznych, religioznawcy i biblisty – Mariana Filipiaka; księdza profesora na Katolickim

Uniwersytecie Lubelskim, teologa biblijnego – Stanisława Potockiego.

Rozdział pierwszy mgr Tomasz Chyła kończy podrozdziałem piątym, w którym przedstawia inspirację i drogę do wyboru tekstów dokonanych przez Annę Rocławską – Musiałczyk będącej kompozytorem dzieła muzycznego p.t. *Osiem Pieśni Księgi Koheleta na recytatora, głosy solowe, grupę perkusyjną, instrumenty ludowe, chór i orkiestrę*.

Reżyser Przemysław Basiński jest pomysłodawcą projektu artystyczno-naukowo-religijnego *Verba Sacra – Modlitwy Katedr Polskich*, którego częścią jest cykl *Verba Sacra – Biblia Kaszubska*. Projekt opiera się na corocznej prezentacji tekstów biblijnych, przez aktorów polskich, w kolegiacie wejherowskiej. Od 2003 roku prezentacje te odbywają się w języku kaszubskim. Przekładów kaszubskojęzycznych dokonuje pochodzący z Kaszub franciszkański biblista – o. prof. Ryszard Sikora. W 2017 roku aktorka Danuta Stenka w ramach wspomnianego wcześniej projektu, odczytała przekład Księgi Koheleta. Stał się on inspiracją dla Anny Rocławskiej – Musiałczyk do stworzenia cyklicznej kompozycji ośmiu pieśni.

Rozdział drugi pracy doktorskiej jest prezentacją – połączoną z analizą literacką i interpretacją naukową poszczególnych wierszy, zdań i słów dziewięciu wybranych przez kompozytorkę tekstów z Księgi Koheleta. Doktorant posiłkuje się tutaj naukowymi opracowaniami wyżej wspomnianych autorytetów teologicznych oraz włoskiego duchownego katolickiego, biblisty, specjalisty od języka hebrajskiego – Gianfranko Ravasi’ego. Analiza zawarta na 25 stronach pracy jest bardzo szczegółowa i ukazuje niezwykle złożoność i głębię przesłania Koheleta, który wierzy w Bożą opatrzność i jednocześnie kreśli sylwetkę człowieka jako istotę słabą, mającą niewielki wpływ na swoje życie, istotę zagubioną w poszukiwaniu szczęścia i mądrości.

Rozdział trzeci poświęcony jest strukturze muzycznej kompozycji Anny Rocławskiej – Musiałczyk stanowiącej dzieło artystyczne w rozprawie doktorskiej. Jest to bardzo szczegółowa analiza każdej z ośmiu pieśni i początkowego *Intermezzo*. To najbardziej rozbudowany rozdział pracy doktorskiej mgra Tomasza Chyły. Na blisko dziewięćdziesięciu stronach dokonuje on rozbioru i opisu budowy formalnej, faktury, organizacji czasu muzycznego oraz materiału dźwiękowego dzieła muzycznego. Opisy te są bardzo czytelne i merytorycznie wręcz wzorcowe. Liczne tabele (26) i przykłady nutowe (84) stanowią materiał pozwalający jednoznacznie ocenić poprawność przeprowadzanych przez autora analiz i wyciąganych z nich wniosków.

Rozdział czwarty to opis możliwości jakie daje muzyka w eksponowaniu tekstu w kompozycjach wokalnych i wokально-instrumentalnych. Są tu zawarte niemal wszystkie teoretycznie istniejące

środki techniczne i warsztatowe, jakimi może dysponować kompozytor w celu zamierzonego przez siebie eksponowania tekstu. Doktorant w każdej części dzieła wyodrębnił i ukazał, z całej palety teoretycznych możliwości, te, które zastosowała kompozytorka w celu wydobycia maksymalnej ekspresji i podkreślenia znaczenia najważniejszych słów tekstu stanowiącego podstawę literacką cyklu *Osiem Pieśni Księgi Koheleta na recytatora, głosy solowe, grupę perkusyjną, instrumenty ludowe, chór i orkiestrę*. Świadomość relacji pomiędzy tekstem literackim a muzyką w tej kompozycji, stanowi niewątpliwie dla mgr. Tomasza Chyły - osoby przygotowującej chór i solistów, znakomity materiał do pracy nad dziełem i wyznacza cel, który należy osiągnąć podczas koncertowej prezentacji. Jest on tym bardziej istotny, że w całości utworu warstwa słowna pełni rolę nadrzędną.

Rozdział piąty jest poświęcony problemom wykonawczym z jakimi autor spotkał się w pracy przygotowawczej. Kompozycja stawia przed aparatem wykonawczym i dyrygentem wiele trudności związanych z melodyką, rytmiką, zmiennym metrum, harmonią, artykulacją czy prozodią słowa. Elementy dzieła muzycznego są traktowane przez kompozytorkę bardzo różnorodnie, co stawia przed wykonawcami wiele problemów w ich pokonaniu. Wymaga tym samym wysokich umiejętności warsztatowych i wrażliwości emocjonalnej nie tylko od dyrygenta, ale również od chóru, orkiestry, solistów i recytatora. Przedstawione w tym rozdziale problemy wykonawcze zostały wybrane przez autora na podstawie analizy partytury oraz doświadczeń wynikających z pracy nad utworem z zawodowymi muzykami orkiestrowymi, solistami oraz amatorskim chórem mieszanym.

Rozdział szósty jest swoistą syntezą zagadnień związanych ze specyfiką brzmienia wykonywanego dzieła. Doktorant wskazuje iż pojęcie brzmienia jest wynikiem połączenia wszystkich elementów dzieła muzycznego. Jednocześnie zwraca uwagę, że zależy ono od koncepcji twórczej. Píše: „każdy kompozytor stara się nadawać taki kształt poszczególnym elementom dzieła muzycznego, aby ukazać w swojej twórczości własny styl oraz unikalne brzmienie, charakterystyczne dla jego twórczości”. Autor pracy doktorskiej dokonuje w tym rozdziale analizy formalnej poszczególnych pieśni cyklu ukazując na licznych przykładach te elementy, które w danym momencie są dominujące i kształtują brzmienie. Podkreśla, że ważnym elementem przyczyniającym się do specyficznego brzmienia jest język kaszubski. Dodaje on specyficznego klimatu całej kompozycji i wpływa na warstwę muzyczną. W tym rozdziale mgr Tomasz Chyła ukazuje charakterystyczne dla twórczości Anny Roślawskiej - Musiałczyk zabiegi

i techniki kompozytorskie pozwalające odnaleźć indywidualizm jej stylu twórczego.

Pracę kończy imponująca bibliografia, do której wielokrotnie odwoływał się doktorant. Niezwykle ciekawy jest aneks 2, będący wywiadem z kompozytorką przeprowadzonym przez mgr. Tomasza Chyłę w ramach badań nad przewodem doktorskim. Dowiadujemy się z niego wielu szczegółów dotyczących genezy cyklu *Osiem Pieśni Księgi Koheleta na recytatora, głosy solowe, grupę perkusyjną, instrumenty ludowe, chór i orkiestrę*, przebiegu pracy nad jego tworzeniem, czy w reszcie emocji jakie towarzyszyły kompozytorce w momencie konfrontacji swoich wyobrażeń twórczych z realnym brzmieniem dzieła.

Opisową część pracy doktorskiej mgr. Tomasza Chyły oceniam bardzo wysoko. Jej walorami jest profesjonalizm przejawiający się w licznych analizach i ocenach, dokonanych przez autora zarówno w sferze teorii i historii muzyki, jak również w sferze analitycznego podejścia do partytury dzieła. Na podkreślenie zasługuje także niezwykle czytelny układ pracy oraz bardzo szerokie, dogłębne i szczegółowe opracowanie tematu. O wysokiej wartości tej pracy może świadczyć choćby ten fakt, że na jej blisko dwustu pięćdziesięciu stronach nie znalazłam ani jednego zbędnego zdania.

Ocena koncertu doktorskiego

Zaprezentowana w dniu 17 grudnia 2018 roku w Kolegiacie pod wezwaniem św. Trójcy w Wejherowie, w ramach koncertu doktorskiego mgr. Tomasza Chyły, kompozycja Anny Rocławskiej – Musiałczyk była ważnym, publicznie dostępnym wydarzeniem artystycznym. Jest to dzieło cykliczne p.t. *Osiem Pieśni Księgi Koheleta na recytatora, głosy solowe, grupę perkusyjną, instrumenty ludowe, chór i orkiestrę*. Czas trwania: 1:08'30''

Wykonawcami koncertu byli:

Julia Pruszek – sopran

Maria Malinowska – sopran

Tomasz Fopke – recytator

Zofia Trystuła – Hovhannisyan – duduk

Paweł Gruba – bazuna

Chór Mieszany *Cantores Veiiherowienses*

Zespół Wokalny *Art'n'Voices*

Kameralny Chór Żeński przy I LO im. J. Wybickiego w Kościerzynie

Symfoniczna Orkiestra Projektowa

Tomasz Chyła - dyrygent

Kompozycję rozpoczyna instrumentalne *Intermezzo*, wprowadzając nastrój tajemniczości, mistyki i specyficznego skupienia. Ciekawostką jest wprowadzenie obok orkiestry smyczkowej, sekcji instrumentów dętych blaszanych oraz rozbudowanej grupy perkusyjnej instrumentów ludowych. Podkreślają one swoistą wielokulturowość samego tekstu dzieła muzycznego. Bazuna koncertowa jest tu symbolem muzyki kaszubskiej, harfa stanowi quasi reprezentantkę muzyki greckiej, a duduk – muzyki żydowskiej. Po wstępnej części instrumentalnej następuje cykl ośmiu pieśni.

Doktorant znakomicie poradził sobie z wszystkimi problemami wynikającymi z różnorodnej i bogatej faktury dzieła, począwszy od klasycznych środków wykonawczych po elementy muzyki współczesnej (sonoryzm, aleatoryzm, grafika muzyczna). W poszczególnych częściach (pieśniach) występują wielokrotnie skomplikowane motywy melodyczno – rytmiczne, rozbudowana harmonika, a także symbolika i emocjonalność tworzące łącznie nowatorskie brzmienie. Dyrygent w pełni wykorzystał różnorodne brzmienia instrumentów klasycznych i ludowych, chóru, solistek i recytatora. Jego bardzo dobry warsztat dyrygencki w połączeniu z doskonałą znajomością partytury pomogły wykonawcom w precyzyjnej realizacji swoich partii, a nade wszystko w osiągnięciu spójnego i interesującego emocjonalnie nastroju i charakteru dzieła. Jest to tym większe osiągnięcie, że dyrygent dokonywał prawykonania utworu i nie miał możliwości korzystania z innych interpretacji.

Podsumowując stwierdzam, że mgr Tomasz Chyła przedstawił do oceny dzieło, którego wykonanie oceniam najwyżej – celująco. Moja ocena wynika z faktu, że doktorant wykorzystał doskonale swój warsztat dyrygencki i wiedzę muzyczną; wybrał do koncertu doktorskiego niezwykle oryginalne, emocjonalne i artystycznie interesujące dzieło młodej kompozytorki kaszubskiej oraz stworzył zespół wykonawczy na bardzo wysokim poziomie. Dało to w efekcie swoistą ucztę duchową i muzyczną.

Konkluzja

Praca doktorska mgr. Tomasza Chyły p.t. *„Specyfika brzmienia i różnorodność problemów wykonawczych w cyklu Osiem Pieśni Księgi Koheleta na recytatora, głosy solowe, grupę perkusyjną, instrumenty ludowe, chór i orkiestrę Anny Ročławskiej – Musiałczyk”* reprezentuje bardzo wysoki poziom artystyczny i merytoryczny. Nagrane dzieło, jego interpretacja oraz opis są znaczącym osiągnięciem Doktoranta i niewątpliwie stanowią bardzo ważny wkład w poszerzenie wiedzy muzycznej. Ma to tym większe znaczenie, że zostało zaprezentowane po raz pierwszy publicznie i opisane dzieło młodej polskiej kompozytorki – Anny Ročławskiej – Musiałczyk. Praca doktorska mgr. Tomasza Chyły ma znaczący wpływ na rozwój dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Doktoranta. Stwierdzam, iż mgr Tomasz Chyła wykazał się niezwykle dużą wiedzą teoretyczną i praktyczną w zakresie swojej dyscypliny, a jego praca doktorska spełnia wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku oraz z dnia 03.10.2014 roku (Dz.U. z 2014 roku poz.1383 - z późniejszymi zmianami).

Prof. dr hab. Anna Domańska